



نظام بازنشستگی کارگران مشاغل سخت و زیان آور کشور یونان^۱

نویسندگان: دیمیتریس زیوماس^۲، منلائوس تئودورولاکیس^۳

مترجمان: شاهین بهداروند^۴، حسین حاجی میرزا^۵

۱- گزارش حاضر به سفارش معاونت رفاه و امور اقتصادی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ایران در سال ۱۴۰۳ تهیه شده و ترجمه گزارش زیر است:
Ziomas D, Theodoroulakis M. ESPN Thematic Report on retirement regimes for workers in arduous or hazardous jobs Greece. EUROPEAN COMMISSION, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. 2016.

2- Dimitris Ziomas

3- Menelaos Theodoroulakis

۴- کارشناس و پژوهشگر اقتصادی (مترجم مسئول) Email: Shahin_behdarvand@atu.ac.ir

۵- کارشناس و پژوهشگر اقتصادی

مقدمه

سختی و خطرات بیشتر برخی مشاغل و فعالیت‌ها به‌ویژه «مشاغل سخت و زیان‌آور»^۱ و به‌تبع آن احتمال بالاتر ابتلا به بیماری‌ها و از کارافتادگی و نیز امید به زندگی کمتر شاغلین این مشاغل باعث شده است تا در برخی از کشورها برای این دسته از شاغلین تسهیلاتی در شرایط احراز بازنشستگی در نظر گرفته شود. ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و امروزه بیش از ۵۰ درصد از بازنشستگان سازمان تأمین اجتماعی کشور را جمعیت بازنشستگان پیش‌از‌موعد یا زود هنگام تشکیل می‌دهند که بازنشستگان مشاغل سخت و زیان‌آور از جمله مهم‌ترین ایشان به‌شمار می‌روند.

گزارش پیش‌رو، با توجه به اهمیت مشاغل سخت و زیان‌آور در ارتباط با صندوق‌های بازنشستگی و نیز ظرافت‌های سیاست‌گذاری در این حوزه، با هدف به‌تصویر کشیدن نظام بازنشستگی یونان برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور تهیه شده است. یونان به‌عنوان یک نمونه مشهور که اقدام به اصلاحاتی مهم در این حوزه انجام داده است، مطرح بوده و امید است تا مرور تجربه این کشور بتواند نکاتی مفید را برای سیاست‌گذاری در این حوزه به‌ارمغان بیاورد.

خلاصه مدیریتی

در حال حاضر، ۳۸ حرفه و ۶۱ محل کار یا فعالیت خاص شغلی در بخش خصوصی یونان از نظر قانونی به‌عنوان «مشاغل سخت و زیان‌آور» (یا حرفه‌های سنگین و ناسالم) تعریف می‌شوند. در این مشاغل و محل‌های کار، کارگران حقوق‌گیر از قوانین بازنشستگی ویژه‌ای برخوردار هستند که نسبت به سایر کارگران حقوق‌گیر مساعدتر است.

در سال ۲۰۱۴، مجموع تعداد کارگران بیمه‌شده شاغل در مشاغل سخت و زیان‌آور توسط سازمان تأمین

اجتماعی اصلی برای حقوق‌گیران بخش خصوصی (IKA)^۲ به ۴۵۶,۰۵۰ نفر، یعنی ۲۹/۵۲ درصد از میان ۱,۵۴۵,۰۵۱ نفر بیمه‌شده در سازمان مذکور یا ۱۲/۹ درصد از کل اشتغال (یعنی ۳,۵۳۶,۳۰۰ نفر) رسید. طی دوره ۲۰۰۹ الی ۲۰۱۴، تعداد کل شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور کاهش چشمگیر ۴۱/۶ درصدی (از ۷۸۰,۵۴۷ نفر در سال ۲۰۰۹ به ۴۵۶,۰۵۰ نفر در سال ۲۰۱۴) را نشان داده است.

قوانین مستمری مساعدتری که برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور اعمال می‌شوند شامل سن بازنشستگی کمتر، حقوق بازنشستگی بیشتر و نرخ جایگزینی بالاتر است. به‌طور خاص، سن بازنشستگی قانونی این‌دست‌از فعالیت‌ها ۶۲ سال تعیین شده که نسبت به سایر کارگران پنج سال کمتر (۶۷ سال) است. این قوانین به شاغلین در کارهای سخت و زیان‌آور اجازه می‌دهد تا به حقوق بازنشستگی زود هنگام دست یابند. اصلاحات اخیر بازنشستگی از سال ۲۰۱۰ از بین سایر عوامل، سن قانونی بازنشستگی را برای همه کارگران از جمله کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور دو سال افزایش داده است. اما همچنان؛ مقررات قانونی مربوط به سن بازنشستگی مشاغل سخت و زیان‌آور در مقایسه با سایر کارگران از مساعدت و مطلوبیت بیشتری برخوردار است. ضمن اینکه، الزامات دوره مشارکت برای استحقاق مستمری کامل برای کارگران فعالیت‌های سخت و زیان‌آور در مقایسه با سایر کارگران، مساعدتر است. مشارکت‌های بیمه اجتماعی اضافی نیز که توسط کارفرمایان و کارگران پرداخت می‌شود، همراه با نرخ جایگزینی بالاتر (تا ۹۰ درصد) حقوق کارگران مشغول در فعالیت‌های سخت و زیان‌آور، منجر به مستمری بالاتر برای این قبیل کارگران در مقایسه با حقوق سایر بازنشستگان می‌شود.

بررسی تفاوت‌های جنسیتی در میان کارگران

2- Social Insurance Organization for private sector salaried employees (IKA)

1- Workers in Arduous and Hazardous Jobs (WAHJ)

فعالیت‌های سخت و زیان‌آور نیز مبین این واقعیت است که مردان ترجیح می‌دهند بیشتر از زنان در بازار کار بمانند و در نتیجه مستمری کامل و درآمد بالاتری نسبت به زنان دریافت کنند. به عبارت دیگر، ترجیح آشکاری از سوی زنان برای زندگی کاری کوتاه و مستمری کاهش‌یافته زود هنگام وجود دارد که درآمد کم در دوران بازنشستگی را در پی دارد. در واقع، بررسی درآمد دوران بازنشستگی زنان و مردان تفاوت قابل توجهی را نشان می‌دهد.

به طور کلی، تدابیر و اقدامات اجرا شده حوزه مشاغل سخت و زیان‌آور در یونان محدود به تصویب برخی قوانین مستمری مطلوب نظیر سن بازنشستگی کمتر، حقوق بازنشستگی بالاتر و نرخ جایگزینی بالاتر است و بخشی از یک سیاست گسترده‌تر را تشکیل نمی‌دهد. در این شرایط، فقدان اقداماتی مانند برنامه‌های اشتغال و فعال‌سازی مجدد برای افراد نزدیک به بازنشستگی، طرح‌های بازنشستگی جزئی، طرح‌های کاهش زمان کار یا ترکیبی از آن‌ها محسوس است. به طور خلاصه، یونان فاقد یک ترکیب سیاستی کلی و یکپارچه برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور است.

توصیفی از ترکیب سیاستی برای کارگران در مشاغل سخت یا زیان‌آور

در یونان، براساس آخرین تصمیم وزارت کار [۱] که هم‌اکنون در حال اجرا است، از نظر قانونی ۳۸ شغل یا حرفه در بخش خصوصی و در شاخه‌های مختلف اقتصاد به عنوان فعالیت «سخت و زیان‌آور» تعریف شده است.^۱ علاوه بر این، ۶۱ محل کار و فعالیت مختلف وجود دارد که کارمندان آن‌ها (به استثنای افراد شاغل در بخش‌های اداری) به عنوان کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور شناخته می‌شوند. لازم به ذکر است که کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور بخش

خصوصی دارای رابطه کاری برپایه حقوق و دستمزد بوده که از طریق سازمان تأمین اجتماعی اصلی کارکنان بخش خصوصی حقوق‌بگیر می‌شوند. لذا افراد خوداشتغال را نمی‌توان کارگر سخت و زیان‌آور دانست، حتی اگر در همان محل کار یا شغل فعالیت داشته باشند.

براساس داده‌های آماری منتشر نشده سازمان تأمین اجتماعی کارمندان بخش خصوصی معروف به ایکا (IKA)، مجموع تعداد بیمه‌شدگان در سال ۲۰۱۴ با حق بیمه پرداخت شده به عنوان کارگران کارهای سخت و زیان‌آور ۴۵۶,۰۵۰ نفر بوده است که ۲۹/۵۲ درصد از کل ۱,۵۴۵,۰۵۱ نفر بیمه‌شده این سازمان و ۱۲/۹ درصد از کل اشتغال یعنی ۳,۵۳۶,۳۰۰ نفر را شامل می‌شود. باین حال، همان‌طور که جدول (۱) نشان می‌دهد، در طول دوره ۲۰۱۴-۲۰۰۹، تعداد کل کارگران شاغل در کارهای سخت و زیان‌آور کاهش چشمگیر ۴۱/۶ درصدی (از ۷۸۰,۵۴۷ نفر در سال ۲۰۰۹ به ۴۵۶,۰۵۰ نفر در سال ۲۰۱۴) را نشان می‌دهد؛ در حالی که مجموع تعداد بیمه‌شدگان ثبت شده در ایکا، کاهشی اندک به میزان ۱۹/۵ درصد (از ۱,۹۲۰,۰۹۲ نفر در سال ۲۰۰۹ به ۱,۵۴۵,۰۵۱ نفر در سال ۲۰۱۴) داشته است. این تفاوت عمده‌تاً به دلیل انتشار فهرست جدید و بسیار محدودتری از مشاغل سخت و زیان‌آور در سال ۲۰۱۱ بوده است؛ به طوری که کاهشی قابل توجه در تعداد کارگران سخت و زیان‌آور بیمه‌شده در سال ۲۰۱۲ مشاهده می‌شود (از ۶۳۲,۹۰۹ نفر در سال ۲۰۱۱ به ۴۷۸,۴۲۲ نفر در سال ۲۰۱۲) یعنی ۲۴/۴ درصد کاهش یافته است، در حالی که کاهش تعداد کل بیمه‌شدگان ایکا در سال ۲۰۱۲ تنها ۱۰ درصد بوده است.

۱- این مشاغل یا حرفه‌ها در یونان تحت عنوان «حرفه‌های سنگین و ناسالم» تعریف می‌شوند.

جدول ۱- مجموع تعداد کل بیمه‌شدگان و مجموع تعداد بیمه‌شدگان مشاغل سخت و زیان‌آور ایکا در سال‌های ۲۰۰۹-۲۰۱۴
(منبع: اطلاعات منتشر نشده بخش آمار ایکا)

سال	مجموع تعداد کل بیمه‌شدگان ایکا	مجموع تعداد بیمه‌شدگان مشاغل سخت و زیان‌آور ایکا	مجموع تعداد بیمه‌شدگان مشاغل سخت و زیان‌آور نسبت به مجموع تعداد کل بیمه‌شدگان ایکا (درصد)
۲۰۰۹	۱,۹۲۰,۰۹۲	۷۸۰,۵۴۷	۴۰/۶۰
۲۰۱۰	۱,۸۳۰,۹۴۰	۷۲۱,۶۵۲	۳۹/۴۱
۲۰۱۱	۱,۶۶۲,۷۶۰	۶۳۲,۹۰۹	۳۸/۰۶
۲۰۱۲	۱,۵۱۱,۱۵۳	۴۷۸,۴۲۲	۳۱/۶۶
۲۰۱۳	۱,۵۵۷,۵۴۳	۴۳۹,۰۳۶	۲۸/۱۹
۲۰۱۴	۱,۵۴۵,۰۵۱	۴۵۶,۰۵۰	۲۹/۵۲

نکرد. این اتفاق ۱۳ سال بعد با ارائه قانون ۴۳۵۰/۱۹۶۴ [۴] رخ داد. هفتاد و دو تصمیم وزارتی از سال ۱۹۶۴ منتشر شده است که چندین دسته جدید از مشاغل سخت و زیان‌آور را، البته بدون بررسی دسته‌بندی‌های موجود، معرفی می‌کنند. فهرست مشاغل سخت و زیان‌آور در طول سال‌ها به‌طور قابل توجهی بزرگ‌تر شده است. این فهرست، پیش از بازنگری در سال ۲۰۱۱، در مجموع حدود ۵۸۰ دسته و زیرمجموعه را شامل می‌شد. نیاز به اصلاح این فهرست در سال ۲۰۰۷ پدیدار شد و باعث ایجاد گفت‌وگوی اجتماعی بین شرکای اجتماعی و دولت شد.

در طول این گفت‌وگوها، نمایندگان اتحادیه‌های کارگری اظهار داشتند: هر فرد درگیر در کاری با شدت بیش از اندازه یا در معرض خطر بیماری شغلی باید حق دریافت غرامت در قالب سن بازنشستگی کمتر را داشته باشد. همچنین، ادعایی مبنی بر لزوم پرداختن به موضوع مشاغل خطرناک یا زیان‌آور در مقطع زمانی کوتاه‌تر و اجرای سیاستی برای جلوگیری از بروز چنین شرایطی را مطرح کردند. این امر با بهبود شرایط، سامان‌دهی و با جبران خسارت فوری کارگران

به‌طور کلی، کاهش مشاهده‌شده در تعداد کل افراد حقوق بگیر بیمه‌شده ایکا طی سال‌های اخیر، عمدتاً مربوط به رکود اقتصادی عمیق کشور یونان و افزایش چشمگیر نرخ بیکاری (از ۹/۶ درصد در سال ۲۰۰۹ به ۲۶/۵ درصد در سال ۲۰۱۴) است. به‌طوری‌که این مسئله در کاهش قابل توجه ۳۰/۲۵ درصدی [۲] مشاهده‌شده در تعداد کل شاغلان حقوق بگیر، از ۲,۹۴۹ میلیون نفر در سال ۲۰۰۹ به ۲,۲۶۴ میلیون نفر در سال ۲۰۱۴، منعکس شده است. سیاست اصلی که در یونان با هدف پیگیری وضعیت کارگران کارهای سخت و زیان‌آور دنبال می‌شود، اتخاذ قوانین مستمری مساعد، از جمله نرخ جایگزینی است. مقررات ویژه بازنشستگی برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور برای اولین بار توسط قانون ۱۸۴۶/۱۹۵۱ [۳] ارائه شد. این قانون مقرر کرد که سن قانونی بازنشستگی کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور باید پنج سال زودتر از سایر کارگران حقوق‌بگیر در بخش خصوصی باشد. با این حال، این قانون نوع مشاغل سخت و زیان‌آور و شرایط و الزاماتی را که موجب استحقاق مستمری به‌عنوان کارگر مشاغل سخت و زیان‌آور می‌شود را تعیین

(به محض ایجاد موقعیت‌های خطرناک یا زیان‌آور) حاصل می‌شود. همچنین، طبق دیدگاه نمایندگان اتحادیه‌های کارگری، قبل از اینکه فعالیت‌های شغلی به ورطه مشاغل خطرناک یا زیان‌آور وارد شوند، دولت و شرکای اجتماعی باید بر بازطراحی موقعیت‌های کاری و بازآموزی کارگران (به‌ویژه در ارتباط با قراردادهای جمعی در سطح صنعت)، با استفاده از شیوه‌های مناسب و تجربیات نوآورانه در این زمینه ورود و اقدام کنند.

ازسوی دیگر، طبق استدلال دولت، فهرست مشاغل سخت و زیان‌آور نتوانسته است تحولات فناورانه رخ داده در دهه‌های اخیر را منعکس کند. در واقع دولت معتقد بود که صرف وجود این فهرست باعث افزایش تعداد ادعاها شده است و اذعان داشت که بسیاری از فعالیت‌ها (مانند مدلینگ، آرایشگری، پخش رادیو، کمک‌های خانگی و برخی از مشاغل که مستقیماً مرتبط با گردشگری هستند) باید از فهرست مشاغل خطرناک و ناسالم حذف شوند. برای این منظور، دولت یک کمیته علمی برای بررسی این فهرست تشکیل داد. اما به هر ترتیب فهرست پیشنهادی کمیته مذکور توسط اتحادیه‌های کارگری رد شد، درحالی‌که هیچ اقدامی ازسوی دولت برای نهادینه کردن آن انجام نشد.

دولت در چارچوب اولین یادداشت مفاهمه برای یونان در سال ۲۰۱۱، کمیته دیگری را با هدف منطقی‌سازی و به‌روزرسانی فهرست مشاغل سخت و زیان‌آور تشکیل داد. فهرست جدیدی به تصویب رسید که از ۱ ژانویه ۲۰۱۲ لازم‌الاجرا شد و هنوز هم در حال اجراست، درحالی‌که تعداد زیادی از مشاغل حاضر در فهرست قبلی حذف شدند.

با عطف به بررسی تحولات اخیر، مقررات بازنشستگی کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور در سال‌های اخیر با اصلاحات بازنشستگی در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ اصلاح شده‌اند (قوانین ۳۸۶۳/۲۰۱۰ [۵] و ۴۰۹۳/۲۰۱۲ [۶]). به‌ویژه، اصلاحات سال ۲۰۱۲ سن بازنشستگی این دست از

کارگران را دو سال افزایش داد، اما این موعد همچنان کمتر از سن بازنشستگی عمومی باقی مانده است. علاوه بر این، اصلاحات بازنشستگی در سال ۲۰۱۰ سازوکاری خودکار برای افزایش سن بازنشستگی، از سال ۲۰۲۱ به بعد، معرفی کرد (با پیوند دادن آن به تحولات امید به زندگی) که احتمالاً سن قانونی بازنشستگی همه کارگران از جمله کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور را افزایش خواهد داد.

اگرچه وضعیت این کارگران هنوز نسبت به سایر کارگران مساعدتر است، اما مقررات جدید سن بازنشستگی برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور در نهایت منجر به طولانی شدن عمر کاری و تغییر در برنامه‌های زندگی آن‌ها می‌شود. با این حال، مقررات خاصی برای به حداقل رساندن اثرات منفی افزایش سن بازنشستگی وضع نشده است. درواقع، هیچ مسیر ویژه‌ای برای بازنشستگی، مخصوصاً برای کسانی که نزدیک به بازنشستگی هستند، ارائه نشده است تا از پایان کار آسوده‌تر برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور اطمینان حاصل شود.

قوانین بازنشستگی برای کارگران مشاغل سخت یا زیان‌آور

همان‌طور که در بخش قبل ذکر شد، قوانین بازنشستگی یونان برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور، با قوانینی که برای سایر کارگران اعمال می‌شود متفاوت است؛ اگرچه موضوع کارگران شاغل در کارهای سخت و زیان‌آور بخشی از طرح بازنشستگی عمومی است. تفاوت‌ها عمدتاً در قوانین استحقاق بازنشستگی و به‌ویژه سن بازنشستگی و سابقه مشارکت و همچنین در سطح مشارکت‌های بیمه اجتماعی و تعلق حقوق بازنشستگی یافت می‌شود.

تأیید اینکه به قوانین استحقاق بازنشستگی مربوط می‌شود، این قوانین همچنان برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور مساعد هستند (جدول ۲ را ببینید). به‌ویژه، درحالی‌که برای

کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور ۱۰۵۰۰ (۳۵ سال) تعیین شده است (در مشاغل سخت و زیان‌آور این میزان باید حداقل شامل ۷۵۰۰ (۲۵ سال) باشد). درحالی‌که برای سایر کارگران، این دوره ۱۲۰۰۰ روز (۴۰ سال) تعیین شده است که ۱۵۰۰ روز بیشتر از کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور خواهد بود.

ضمن اینکه هیچ تفاوتی بین کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور و سایر کارگران به‌لحاظ روزهای مشارکت ضروری برای تحقق مستمری کاهشیافته وجود ندارد (۴۵۰۰ روز یعنی ۱۵ سال پرداخت حق بیمه). باین‌حال، کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور باید حداقل ۳۶۰۰ روز (۱۲ سال) در فعالیت سخت و زیان‌آور کار کرده باشند، به‌طوری‌که ۱۰۰۰ روز آن از کل روزهای مورد نیاز یعنی ۴۵۰۰ روز (۱۵ سال) در ۱۳ سال منتهی به بازنشستگی باشد (جدول ۲)

سایر کارگران/کارمندان، سن قانونی بازنشستگی ۶۷ سال تعیین شده است. این سن برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور پنج سال کمتر (۶۲ سال) است. به‌همین ترتیب، سن بازنشستگی برای بازنشستگی پیش‌از موعده کاهش‌یافته برای اکثر کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور ۶۰ سال و برای سایر کارگران ۶۲ سال تعیین شده است. لازم‌به‌ذکر است که این سنین بازنشستگی از سال ۲۰۱۵ به‌بعد برای مردان و زنان اعمال می‌شود؛ اگرچه تا سال ۲۰۱۴، زنان از سن بازنشستگی قانونی کمتری نسبت به مردان برخوردار بودند. ازطرفی، به لحاظ دوره مشارکت ضروری برای حصول شرایط مستمری کامل، الزامات مربوط به کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور در مقایسه با سایر کارگران/کارمندان از مساعدت بیشتری برخوردار است (جدول ۲). همان‌طور که مشاهده می‌شود، حداقل تعداد روزهای مشارکت برای

جدول ۲- قوانین استحقاق بازنشستگی ۲۰۱۵ و پس از آن (بر اساس [۶])

گروه کارگران	کارگران در مشاغل سخت و زیان‌آور		سایر کارگران	
	سن قانونی بازنشستگی	حداقل دوره مشارکت	سن بازنشستگی قانونی	حداقل دوره مشارکت
مستمری کامل	۶۲	۱۰,۵۰۰ روز / ۳۵ سال مشارکت با حداقل ۷,۵۰۰ روز / ۲۵ سال به‌عنوان کارگر سخت و زیان‌آور	۶۲	۱۲,۰۰۰ روز مشارکت / ۴۰ سال
			۶۷	۴,۵۰۰ روز / ۱۴ سال
مستمری کاهشیافته	۶۲	۴,۵۰۰ روز / ۱۵ سال مشارکت با حداقل ۳,۶۰۰ روز / ۱۲ سال به‌عنوان کارگر سخت و زیان‌آور	۶۲	۴,۵۰۰ روز / ۱۵ سال
کاهش زودهنگام مستمری کامل	۶۰	۱۰,۵۰۰ روز / ۳۵ سال مشارکت با حداقل ۷,۵۰۰ روز / ۲۵ سال به‌عنوان کارگر سخت و زیان‌آور	-	-
مستمری زودهنگام کاهشیافته	۵۷ یا ۶۰ (فقط برای گروه‌های خاصی از مشاغل سخت و زیان‌آور)	۴,۵۰۰ روز / ۱۵ سال مشارکت با حداقل ۳,۶۰۰ روز / ۱۲ سال در همان حرفه	۶۲	۴,۵۰۰ روز / ۱۵ سال

علاوه بر این، برخی از موارد خاص در مورد کارگران کارهای سخت و زیان آور وجود دارد که برای آن‌ها سن استحقاق دریافت مستمری به ۶۰ یا حتی ۵۷ سال کاهش یافته است (جدول ۲). بازنشستگی ۶۰ ساله برای افرادی که مشاغل خاصی در بخش ساخت و ساز و مشاغل مربوط به خدمات نظافتی در شهرداری‌ها انجام می‌دهند، امکان‌پذیر است. بازنشستگی در ۵۷ سالگی نیز برای کارگران معادن زیرزمینی و معادن زغال‌سنگ، کارگران مشغول در فعالیت‌های هوایی یا زیرآبی، خدمه هواپیما، بازیگران نمایش، تئاتر، اپرا و موسیقی، برخی از نوازندگان آلات موسیقی و کادر فنی تئاترها، تولیدات سینمایی و برخی از حرکات موزون است. در تمام این موارد، افراد باید حداقل ۳۶۰۰ روز (۱۲ سال) در همان حرفه کار کرده باشند که از مجموع ۴۵۰۰ روز (۱۵ سال) مورد نیاز، ۱۰۰۰ روز آن در ۱۳ سال قبل از بازنشستگی باشد.

با بررسی تمهیدات تأمین مالی برای مستمری کارگران مشاغل سخت و زیان آور، هیچ رویه جداگانه‌ای نسبت به طرح بازنشستگی عمومی، به جز مشارکت‌های اضافی بیمه اجتماعی پرداخت شده توسط کارگران کارهای سخت و زیان آور و کارفرمایان در چارچوب تمهیدات تأمین مالی سه‌جانبه (سهیم بیمه اجتماعی کارمند، کارفرما و مشارکت مالی دولت) مشاهده نمی‌شود.

مستمری‌ها در یونان عمدتاً بر پایه لایه عمومی (اول) است که از صندوق‌های بازنشستگی اصلی و تکمیلی تشکیل شده است، در حالی که صندوق‌های شغلی دارای طرح‌های بازنشستگی خصوصی، بخش ناچیزی از نظام بازنشستگی را تشکیل می‌دهند. عمده مستمری‌های کارگران مشاغل سخت و زیان آور توسط یکی از صندوق‌های بیمه اجتماعی اصلی، یعنی سازمان بیمه اجتماعی کارکنان بخش خصوصی (ایکا) تأمین می‌شود. در حالی که، مستمری‌های تکمیلی توسط صندوق یکپارچه مستمری‌های تکمیلی

(قانون ۴۰۵۲/۲۰۱۲ [۷]) که به تازگی تأسیس شده است، تأمین می‌شود. شایان ذکر است که در اوایل قرن بیستم، به منظور ارائه مزایای بهتر به بیمه‌شدگان، تعدادی صندوق برای تأمین مستمری تکمیلی به کارگران مشاغل سخت و زیان آور تحت عنوان صندوق‌های شغلی انجمن‌های کارمندان و کارفرمایان تأسیس شدند. به طوری که در سال ۱۹۸۲، بیمه از طریق آن وجوه برای کارگران مشاغل سخت و زیان آور اجباری شد (سند ریاست جمهوری ۶۳۳/۱۹۸۲ [۸])، و با توجه به اینکه آن‌ها به صندوق‌های تکمیلی و در نتیجه بخشی از لایه اول تبدیل شده بودند، در سال ۲۰۱۲ تمام صندوق‌های تکمیلی در یک صندوق ادغام شدند.

تعداد محدودی از صندوق‌های تأمین^۱ برای کارگران مشاغل سخت و زیان آور نیز تا سال ۲۰۰۸ برای ارائه مزایای یکجا پس از بازنشستگی به اعضای خود فعال بودند. در سال ۲۰۰۸، تمام وجوه تأمین موجود برای کارگران مشاغل سخت و زیان آور و سایر کارگران در یک صندوق، یعنی صندوق تأمین بخش خصوصی که توسط قانون ۳۶۵۵/۲۰۰۹ [۹] به عنوان یک نهاد عمومی تأسیس شد، ادغام شدند. هیچ طرح بیمه شغلی یا خصوصی دیگری برای کارگران سخت و زیان آور در یونان وجود ندارد.

سهیم بیمه اجتماعی پرداخت شده توسط کارگران مشاغل سخت و زیان آور و کارفرمایان آنها (۴۵/۶۶ درصد حقوق ناخالص) در مقایسه با سهم پرداختی توسط سایر کارگران/کارمندان و کارفرمایان آنها (۴۰/۰۶ درصد از حقوق ناخالص) بیشتر است. به طوری که این سهم اضافی پرداختی توسط کارگران مشاغل سخت و زیان آور و کارفرمایان آن‌ها برای مستمری اصلی ۳/۶ درصد (۱/۴ درصد توسط کارفرمایان و ۲/۲ درصد توسط کارمندان) و ۲ درصد برای مستمری تکمیلی (۱/۲۵ درصد توسط کارفرمایان و ۰/۷۵

۱- صندوق‌های تأمین تا سال ۲۰۰۸ توسط کارمندان تأسیس شده و انجمن‌هایی برای کمک دوجانبه خصوصی با مشارکت داوطلبانه بودند.

به‌طور کلی می‌توان گفت: باوجود اصلاحات اخیر در زمینه بازنشستگی (از سال ۲۰۱۰) که منجر به افزایش سن قانونی بازنشستگی برای همه کارگران به‌میزان دو سال شده است، مقررات قانونی مربوط به حقوق بازنشستگی همچنان نسبت به سایر کارگران از مساعدت بیشتری برخوردار است. همچنین این موضوع در مورد تمهیدات تأمین مالی و حقوق تعهدی^۲ نیز صدق می‌کند.

الگوهای بازنشستگی و درآمد بازنشستگی کارگران در مشاغل سخت یا زیان‌آور

به‌نظر می‌رسد الگوهای بازنشستگی و درآمد بازنشستگی کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور همانند قوانین بازنشستگی در یونان متفاوت از سایر بازنشستگان است. این مسئله عمدتاً به‌دلیل قوانین اجرایی متفاوت حوزه بازنشستگی همراه با بدتر شدن شرایط بازار کار است. باوجود شواهد و داده‌های آماری محدود و مطالعات و گزارش‌های اندک در ارتباط با این مسئله، داده‌های منتشر نشده شواهدی را در رابطه با رویه‌ها و مسیرهای اصلی اتخاذ شده توسط کارگران کارهای سخت و زیان‌آور در یونان برای خروج از بازار کار به‌سمت بازنشستگی و همچنین درآمد بازنشستگی ارائه می‌دهند.

براساس داده‌های منتشر نشده از بخش آمار سازمان بیمه اجتماعی کارکنان بخش خصوصی (ایکا)، تعداد کارگران بازنشسته مشاغل سخت و زیان‌آور در طول سال‌های ۲۰۱۱ الی ۲۰۱۵ کم‌وبیش ثابت باقی مانده است، درحالی‌که تعداد بازنشستگان سایر مشاغل حقوق‌بگیر افزایش چشمگیری به‌میزان ۴۰/۵ درصد در طول مدت مشابه داشته است (جدول ۳). این افزایش عمدتاً به‌دلیل دوره انتقالی کوتاه‌تر پیش‌بینی شده توسط اصلاحات بازنشستگی در سال ۲۰۱۰، در رابطه با تغییرات در سن بازنشستگی قانونی برای کارگران حقوق‌بگیر عادی که بازنشستگی را انتخاب کردند،

درصد توسط کارمندان تعیین شده است. بااین‌حال، سهم ویژه دیگری به‌میزان ۳ درصد (۲ درصد توسط کارفرمایان و ۱ درصد توسط کارمندان) درمورد کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور در معادن زیرزمینی و زغال‌سنگ و همچنین فعالیت‌های هوایی یا زیرآبی پرداخت می‌شود.

حقوق بازنشستگی کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور آشکارا با نرخ‌های جایگزین مرتبط است که به‌نوبه خود به میزان واریزهای اضافی پرداخت شده بستگی دارد. مستمری استاندارد دوران سالمندی یا از کارافتادگی در یونان براساس نرخ جایگزینی ۲ درصد^۱ از درآمد قابل بازنشستگی برای هر سال مشارکت است. درمورد مستمری‌های اصلی کارگران سخت و زیان‌آور، به‌دلیل حق الزحمه پرداختی آن‌ها که از ۱۴ درصد (برای ۱۵ سال حق بیمه به‌عنوان کارگران سخت و زیان‌آور) شروع و تا ۲۰ درصد (برای ۳۵ سال مشارکت به‌عنوان کارگران سخت و زیان‌آور) افزایش می‌یابد (براساس فرمول خاصی محاسبه می‌شود^۲)، افزایش بیشتری پیش‌بینی شده است (ماده ۳۲. قانون ۱۹۰۲/۱۹۹۰ [۱۰]). لازم به ذکر است که مستمری اصلی کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور نمی‌تواند از ۹۰ درصد حقوق بازنشستگی کارگر فراتر رود (ماده ۲۹ قانون ۲۰۸۴/۱۹۹۲ [۱۱]).

درنهایت، نرخ جایگزینی مستمری تکمیلی برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور بستگی به سنوات مشارکت دارد و از ۸/۵۷ درصد (برای ۱۵ سال حق بیمه به‌عنوان کارگران سخت و زیان‌آور) تا ۲۰ درصد (برای ۳۵ سال مشارکت به‌عنوان کارگران سخت و زیان‌آور) درآمد قابل بازنشستگی متغیر است. این نرخ‌های جایگزینی به تناسب با نرخ مستمری‌های تکمیلی سایر کارگران اعمال می‌شود.

۱- اصلاحات بازنشستگی اخیر (قانون شماره ۴۳۸۷ مصوب ۱۲ می ۲۰۱۶) نرخ‌های جایگزینی جدیدی را معرفی می‌کند که بسته به تعداد سال‌های دوره مشارکت، از ۰/۷۷ درصد تا ۲ درصد متغیر است.
۲- فرمول محاسبه ویژه: درآمدهای قابل مستمری $\times 2$ درصد $\times 20$ درصد $\times$ روزهای مشارکت برای مشاغل سخت و زیان‌آور / ۳۰۰.

جدول ۳- توزیع مستمری‌بگیران (سالمندی و ازکارافتادگی) برحسب گروه‌بندی موسع مشاغل طی سال‌های ۲۰۰۹ الی ۲۰۱۵
(منبع: اطلاعات منتشر نشده بخش آمار ایکا)

سال	تعداد مستمری‌بگیران از مشاغل سخت و زیان‌آور	تعداد مستمری‌بگیران سایر مشاغل	مجموع تعداد مستمری‌بگیران سالمندی و ازکارافتادگی ایکا	مستمری‌بگیران مشاغل سخت و زیان‌آور به عنوان درصدی از کل مستمری‌بگیران ایکا
۲۰۰۹	۲۲۷,۹۹۳	۳۷۹,۳۸۶	۶۰۷,۳۷۹	۳۷/۵۴
۲۰۱۰	۲۳۰,۴۵۷	۳۹۴,۲۱۵	۶۲۴,۶۷۲	۳۶/۸۹
۲۰۱۱	۲۳۱,۴۶۴	۴۱۸,۱۱۲	۶۴۹,۵۷۶	۳۵/۶۳
۲۰۱۲	۲۳۳,۱۸۲	۴۴۷,۳۱۰	۶۸۰,۴۹۲	۳۴/۲۷
۲۰۱۳	۲۳۴,۹۲۵	۴۹۳,۰۸۶	۷۲۸,۰۱۱	۳۲/۲۶
۲۰۱۴	۲۳۲,۹۳۵	۵۳۵,۶۲۱	۷۶۸,۵۵۶	۳۰/۳۱
۲۰۱۵	۲۲۷,۷۱۸	۵۸۷,۳۲۸	۸۱۵,۰۴۶	۲۷/۹۴

۸۱۵,۰۴۶ مستمری‌بگیر (سالمندی و ازکارافتادگی) ایکا یا ۱۰/۱ درصد از مجموع ۲,۲۵۸,۴۶۳ مستمری‌بگیر (سالمندی و ازکارافتادگی) از کلیه صندوق‌های بیمه اجتماعی در یونان را تشکیل می‌دهد. براساس جدول (۴)، به اکثریت قریب به اتفاق کارگران مستمری‌بگیر مشاغل سخت و زیان‌آور (۹۹/۸٪) مستمری سالمندی اعطا شده بود، درحالی‌که فقط ۰/۲ درصد مستمری ازکارافتادگی داشتند. این آمار برای سایر کارگران ۱۸/۸٪ بود؛ لذا می‌تواند بیانگر این مسئله باشد که گاهی اوقات، بازنشستگی مشتمل بر ازکارافتادگی توسط سایر کارگران به‌عنوان راهی برای بازنشستگی زود هنگام استفاده شده است.

در مقایسه با دوره انتقالی کارگران سخت و زیان‌آور بوده است.^۱ ازسوی دیگر، تعداد قابل توجهی از کارگران بیمه شده در مشاغل سخت و زیان‌آور تا پیش از سال ۲۰۱۰، الزامات مشارکت برای استحقاق بازنشستگی را برآورده کرده بودند و بنابراین، از حق بازنشستگی براساس قوانین بازنشستگی مساعدتری که قبل از سال ۲۰۱۱ لازم‌الاجرا بود، برخوردار بودند. بااین حال، به نظر می‌رسد که بسیاری از کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور، باوجود افزایش سن قانونی بازنشستگی که در سال ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ معرفی شد و وجود گزینه‌های در دسترس برای بازنشستگی پیش از موعد، ترجیح دادند در دوره ۲۰۱۱-۲۰۱۵ در بازار کار باقی بمانند که دلیل اصلی آن افزایش درآمدهای موردانتظار از شغل در مقایسه با درآمد مستمری آن‌هاست.

در سال ۲۰۱۵، تعداد مستمری‌بگیران کارگران سخت و زیان‌آور ۲۲۷,۷۱۸ نفر بود که ۲۷/۹۴ درصد از مجموع

۱- علاوه بر این، ترس از بیکاری باعث شد بسیاری از کارگران بخش خصوصی (غیرسخت و زیان‌آور) دارای سن بالای ۵۰ سال، الگوهای خروج از بازار کار را تغییر دهند و به جای ماندن در محیط‌های کاری ناامن، به سمت طرح‌های بازنشستگی پیش از موعد جلب شوند.



جدول ۴- توزیع مستمری‌بگیران برحسب گروه‌بندی موسع مشاغل و نوع بازنشستگی طی سال‌های ۲۰۰۹ الی ۲۰۲۵
(منبع: اطلاعات منتشرنشده بخش آمار ایکا)

بازنشستگی‌های از کارافتادگی	بازنشستگی‌های سالمندی	کل تعداد بازنشستگی‌ها
مستمری‌بگیران مشاغل سخت و زیان‌آور	۴۶۹	۲۲۷,۲۴۹
مستمری‌بگیران سایر مشاغل	۱۱۰,۴۶۲	۵۸۷,۳۲۸
مجموع تعداد مستمری‌بگیران	۱۱۰,۹۳۱	۸۱۵,۰۴۶

با توجه به بررسی مسیرهای بازنشستگی دنبال‌شده توسط کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور و درآمد بازنشستگی آن‌ها، باید به این نکته اشاره کرد که هیچ اطلاعات تحلیلی مرتبطی برای تعداد کل مستمری‌بگیران ایکا (شامل مشاغل سخت و زیان‌آور) دردسترس نیست. تنها داده‌های مرتبطی که دردسترس است (اگرچه منتشرنشده)، داده‌های مربوط به بازنشستگان جدید کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور در سال ۲۰۱۴ است. براین اساس، از تعداد کل ۳,۹۰۷ نفر، ۳,۸۹۵ ذی‌نفع مستمری سالمندی و تنها ۱۲ ذی‌نفع مستمری از کارافتادگی بودند. همچنین اکثر مستمری‌بگیران سالمند یعنی ۷۳/۲۵ درصد (یا ۲,۸۵۳ نفر) مرد، و ۲۶/۷۵ درصد (یا ۱,۰۴۲ نفر) از آنان زن بودند.

بر اساس داده‌های فوق (منتشرنشده)، می‌توان چند نکته جالب در رابطه با الگوهای بازنشستگی و درآمد اصلی بازنشستگان جدید مشاغل سخت و زیان‌آور در سال ۲۰۱۴ بیان کرد:

- به اکثریت کارگران بازنشسته سخت و زیان‌آور جدید با جنسیت مرد (۶۲ درصد یا ۱,۷۶۹ نفر) مستمری کامل (پس از تکمیل ۱۰,۵۰۰ روز مشارکت با حداقل ۷۵۰۰ روز مشارکت در مشاغل سخت و ناسالم) اعطا شد. میانه سن بازنشستگی آن‌ها ۵۹ سال و میانگین مستمری ناخالص آن‌ها ۱,۲۹۱ یورو (در مقابل

- میانگین ۱,۰۷۶ یورو برای همه کارگران سخت و زیان‌آور در سال ۲۰۱۴) بود.
- به ۳۲ درصد (یا ۹۱۳ نفر) از کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور بازنشسته جدید مرد، مستمری کامل زود هنگام (پس از تکمیل ۱۰,۵۰۰ روز حق بیمه با حداقل ۷,۵۰۰ روز حق بیمه در مشاغل سخت و ناسالم) اعطا شد. میانه سن بازنشستگی آن‌ها ۵۶ سال و میانگین مستمری ناخالص آن‌ها ۱,۲۸۱ یورو بود.
- به اکثریت قریب به اتفاق کارگران بازنشسته مشاغل سخت و زیان‌آور با جنسیت زن (۹۷/۸ درصد یا ۱,۰۱۹ نفر) مستمری کاهش یافته (پس از تکمیل ۴,۵۰۰ روز مشارکت با حداقل ۳,۶۰۰ روز مشارکت در مشاغل سخت و زیان‌آور) اعطا شد. میانه سن بازنشستگی آن‌ها ۵۷/۴۴ سال و میانگین مستمری ناخالص آن‌ها ۵۹۷ یورو بود.
- اقلیت بسیار کوچکی از کارگران بازنشسته مشاغل سخت و زیان‌آور زن (۱/۲ درصد یا ۱۲ نفر)، مستمری کامل را به عنوان کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور دریافت کردند (با تکمیل ۱۰,۵۰۰ روز مشارکت با حداقل ۷,۵۰۰ روز مشارکت در مشاغل سخت و ناسالم). میانه سن بازنشستگی آن‌ها ۵۹ سال و میانگین مستمری ناخالص آن‌ها ۱,۱۶۹

یورو بود.

● اقلیت بسیار کوچک دیگری از بازنشستگان زن در مشاغل سخت و زیان‌آور (۱ درصد یا ۱۱ نفر) مستمری کامل قبلی را به‌عنوان کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور دریافت کردند (پس از تکمیل ۱۰,۵۰۰ روز مشارکت با حداقل ۷,۵۰۰ روز مشارکت در مشاغل سخت و ناسالم). میانه سن بازنشستگی آن‌ها ۵۵ سال و میانگین مستمری ناخالص آن‌ها ۱,۱۱۸ یورو بود.

● با توجه به مطالب فوق، آشکار می‌شود که کارگران مرد سخت و زیان‌آور ترجیح می‌دهند که بیشتر از زنان در بازار کار بمانند و در نتیجه مستمری کامل و درآمد بالاتری نسبت به زنان دریافت می‌کنند. به عبارت دیگر، ترجیح آشکار زنان برای دوره اشتغال کوتاه‌مدت و مستمری زود هنگام کاهش یافته، منجر به درآمد کم بازنشستگی می‌شود. در مورد درآمد بازنشستگی، به‌ویژه تفاوت بین مردان و زنان قابل توجه بود، به‌طوری که برای بازنشستگان جدید مرد، متوسط مستمری ناخالص ۱,۲۴۸/۹۸ یورو و برای بازنشستگان جدید زن تنها ۶۰۹ یورو بود.

با این حال، باید توجه داشت که با توجه به فقدان اطلاعات مرتبط برای بازنشستگان مشاغل دیگر، مقایسه الگوهای بازنشستگی و درآمد بازنشستگی کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور با میانگین بازنشستگان، به‌سختی قابل انجام است. تنها داده مرتبطی که در دسترس است (هرچند منتشر نشده)، متوسط درآمد ناخالص بازنشستگی همه بازنشستگان جدید سازمان بیمه اجتماعی کارکنان بخش خصوصی (ایکا) برای سال ۲۰۱۴ است که درآمد بازنشستگی بازنشستگان مشاغل سخت و زیان‌آور را نیز دربردارد. با این وصف، میانگین درآمد بازنشستگی آن‌ها ۷۹۳/۸۴ یورو برای بازنشستگان مرد و ۵۸۲/۴۰ یورو برای بازنشستگان زن بود که هر دو کمتر

از میانگین درآمد بازنشستگی مربوطه بازنشستگان مشاغل سخت و زیان‌آور در سال ۲۰۱۴ هستند (یعنی به ترتیب ۱۲۴۶/۹۸ یورو و ۶۰۹ یورو).

علاوه بر این، شواهد نشان می‌دهند که نرخ جایگزینی برای کارگران بازنشسته مشاغل سخت و زیان‌آور بیشتر از سایر مستمری‌گیران است. طبق قوانین ۱۹۰۲/۱۹۹۰ [۱۱]، ۲۰۸۴/۱۹۹۲ [۱۲] و ۳۰۲۹/۲۰۰۲ [۱۳] نرخ جایگزینی درآمد مستمری کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور و کارگران شاغل در فعالیت‌ها و مشاغل معمول به شرح زیر تعیین می‌شود:

● برای دستیابی به مستمری کامل، نرخ جایگزینی برای کارگران سخت و زیان‌آور، ۹۰ درصد حقوق بازنشستگی برای حداقل ۳۵ سال مشارکت است، در حالی که برای همه دسته‌های دیگر بازنشستگان، نرخ جایگزینی ۸۰ درصد حقوق بازنشستگی برای حداقل ۴۰ سال است.

● برای مستمری کامل زود هنگام در ۶۰ سالگی، نرخ جایگزینی برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور ۶۸ درصد حقوق بازنشستگی برای ۳۵ سال مشارکت است که ۲۲ درصد کاهش یافته است (یعنی برای هر سال قبل از سن بازنشستگی قانونی (۶۲ سال) ۶ درصد به علاوه یک جریمه ثابت ۱۰ درصدی کاهش می‌یابد). نرخ جایگزینی مربوط به سایر گروه‌های مستمری‌گیر در ۶۰ سال، ۵۸ درصد حقوق مستمری برای ۴۰ سال مشارکت است که به همین ترتیب ۲۲ درصد کاهش یافته است.

● برای یک مستمری کاهش یافته، نرخ جایگزین برای کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور ۳۴/۸ درصد حقوق بازنشستگی پس از تکمیل ۱۵ سال واریز است، در حالی که برای تمام دسته‌های دیگر بازنشستگان این نرخ برابر با ۳۰ درصد خواهد بود. از طرفی برابر



با قانون ۲۰۸۴/۹۲ [۱۲] اگر مستمری کاهش یافته کمتر از مجموع ۱۵ روز حقوق روزانه یک کارگر غیرماهر باشد، فرد بازنشسته مجاز به دریافت مستمری حداقل بازنشستگی است (که در سال ۲۰۱۴ به مقدار ۴۸۶ یورو بود).

به طور کلی، داده‌های ارائه شده در بالا تأیید می‌کنند که کارگران بازنشسته مشاغل سخت و زیان‌آور از نرخ جایگزینی بالاتری نسبت به بازنشستگان سایر مشاغل برخوردار هستند. ضمن اینکه با دریافت حقوق و دستمزدهای بالاتر از میانگین^۱، درآمد بازنشستگی بیشتری نسبت به بازنشستگان مشاغل دیگر خواهند داشت.

۱- کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور به دلیل کمک‌هزینه اضافی که بیش از حقوق خود دریافت می‌کنند، حقوق و دستمزد بالاتری نسبت به سایر کارگران دارند (از ۵ درصد تا ۲۰ درصد حقوق عادی).

منابع

- [1] F.10221/26816/929/2nd December 2011. Government Gazette No. 2778.
- [2] Hellenic Statistical Authority: Greece in figures [Internet]. Athens: Hellenic Statistical Authority; 2015. p. 105. Available from: http://www.statistics.gr/documents/20181/301069/GreeceInFigures_1015_EN.pdf/9ce8859e-17c6-4669-852e-1b9d4568e3ac
- [3] Law 1846/21st June 1951. Government Gazette No 179.
- [4] Law 4350/30th July 1964. Government Gazette No 126.
- [5] Law 3863/15th July 2010. Government Gazette No.115.
- [6] Law 4093/12th November 2012. Government Gazette No. 222.
- [7] Law 4052/1st March 2012. Government Gazette No. 41.
- [8] Presidential Degree 633/13th of October of 1982. Government Gazette No. 129.
- [9] Law 3655/3rd April 2008. Government Gazette No. 58.
- [10] Law 1902/17th October 1990. Government Gazette No. 138.
- [11] Law 2084/7th October 1992. Government Gazette No. 165.
- [12] Law 2084/7th October 1992. Government Gazette No. 165.
- [13] Law 3029/11th November 2002. Government Gazette No. 160.